

Puolassa on koittanut uusi talouden kultakausi

13.11.2013 Juha Akkanen Helsingin Sanomat

Varsova oli ankea paikka keväällä 1984, vajaa vuosi kommunistihallinnon julistaman sotatilalain päättymisen jälkeen.

Talot olivat likaisenharmaita. Joka paikassa leijaili ruskohiilen katku. Ihmiset oli nujerrettu.

Kaupoissa ei ollut juuri mitään tuoretavaraa, ei ainakaan tuoretta. Myyjät olivat tylyjä. Kaupunkiin käymään tulleet suomalaispojat elivät makkaralla ja oluella.

Maisemaa hallitsi Kulttuuri- ja tiedepalatsi, "Stalinin hammas" tai "Stalinin sormi", muistuttamassa, keillä oli valta.

Varsova tänään, lähes 30 vuotta myöhemmin: Stalinin hammasta ei kohta enää erota lasisten ja teräksisten pilvenpiirtäjien joukosta, ilmeisesti tarkoituksella.

Talojen julkisivut ovat puhtaita ja hyvässä maalissa. Kaupunki on pullollaan hyviä ravintoloita.

Ydinkeskustassa työmiehet viimeistelevät Louis Vuittonin merkkiliikkeen katulaatoitusta. Eläkeläisiä näkee siellä täällä kerjäämässä.

Muutokseen on tietenkin kaksi syytä: kommunismin kaatuminen 1990-luvun taitteessa ja Euroopan unioni, jonka jäseneksi Puola liittyi vuonna 2004.

Kuten aikoinaan Espanjaa ja Portugalia, myös Puolaa on rakennettu EU:n rakennerahastojen turvin. Jopa niin, että uusia kohteita on vaikea keksiä. Esimerkiksi jalkapallostadioneita alkaa olla riittävästi.

Vauraus ja EU-raha siis näkyvät katukuvassa. Maailmanpankissa työskentelevä puolalainen ekonomisti Marcin Piatkowski puhuu peräti "uudesta kultakaudesta".

Siitä edellisestä onkin jo aikaa. Se ajoittuu Puola-Liettuan suurvalta-aikaan 1500-luvulle.

Kaksikymmentä viime vuotta ovat olleet Puolan historian nopeimman talouskasvun aikaa, eikä kasvun jatkumiselle näy esteitä. Kun vuonna 1992 Puolan kansantuote asukasta kohden oli vain 30 prosenttia siitä, mitä Länsi-Euroopassa, tänä vuonna maa yltää jo 60 prosenttiin euroalueen maista. Siis Länsi-Eurooppaan verrattuna Puola on nyt yhtä vauras kuin 1500-luvulla.

Absoluuttisesti ajateltuna Puola ei ole koskaan ollut niin vauras kuin nyt.

Puolan kasvu on nopeampaa kuin Länsi-Euroopassa, ja elintasokuilu länsimaihin pienenee jatkuvasti. Tosin Puola lähti kommunismin kaatumisen jälkeen kaukaa takamatkalta.

Puola on myös suuresti riippuvainen Saksasta. Jos Saksan talous sakkaa, niin tekee myös Puolan talous. Mutta toisaalta: jos Saksan talous kasvaa prosentin, Puolassa talous kasvaa sitäkin enemmän.

Puolalaisten identiteetissä sekoittuvat suurvalta-ajan itsetunto, toisessa maailmansodassa kärsityt vääryydet ja kommunismin ajan nöyryytys.

Nykyään päällimmäisenä ajatuksena tuntuu olevan, että Puolaa ei oteta EU:ssa huomioon sillä painoarvolla, joka maalle kuuluisi. Puola haluaa eroon "uuden jäsenmaan" luonnehdinnasta ja toivoo, että se luokitellaan "suureksi jäsenmaaksi".

Puola pyrkii Euroopan unionin reunalta kaikkiin mahdollisiin ytimiin. Kuulostaako tutulta?

Olisiko Puola jo valmis euron jäseneksi? Kenties, mutta euroalueen nykytilanteessa maalla ei ole kaksista kiinnostusta euron käyttöönottoon. Jäsenyys tuskin tulee voimaan tällä vuosikymmenellä.

Sitä paitsi Puola haluaa parantaa kilpailukykyään erityisesti naapurimaahan Saksaan verrattuna. Jos haluaa pelata Saksan kanssa samassa sarjassa, pitää myös kyetä pelaamaan yhtä hyvin, maassa sanotaan.

Puola on malliesimerkki siitä, kuinka EU:n perusidea toimii parhaimmillaan. Samalla kun maan infrastruktuuria on pantu kuntoon EU:n rahoilla, puolalaiset ovat vaurastuneet. Heillä on yhä enemmän varaa ostaa kulutustavaroita.

Puolassa on vajaat 40 miljoonaa asukasta, joten heidän ostovoimansa ei ole yhdentekevä muille jäsenmaille. Puolan ansiosta EU:n sisämarkkinat saivat kymmeniä miljoonia uusia potentiaalisia kuluttajia.

Puola on hyötynyt tavaroiden vapaasta liikkumisesta: maahan on perustettu runsaasti kokoonpanotehtaita. Myös työvoiman vapaa liikkuminen on hyödyttänyt Puolaa, sillä ulkomailla työskentelevän puolalaisen putkimiehen ansioista osa valuu kotimaan talouden pyörittämiseen.

Puolan EU-jäsenyydestä siis hyötyvät muutkin EU-maat. Samaa ei voi – ainakaan vielä – sanoa kaikista entisistä sosialistimaista.

Juha Akkanen juha.akkanen@hs.fi
Kirjoittaja on HS:n pääkirjoitustoimittaja.

<http://www.hs.fi/ulkomaat/Puolassa+on+koittanut+uusi+talouden+kultakausi/a1384236753828>